N:o 22.

Af herrar **S. Palme** och **C. Wallis**, *om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändringar i lagen om försäkringsrörelse.*

I det närmaste ett årtionde hade förflutit under nästan ständiga förarbeten, innan den efterlängtade försäkringslagen den 24 juli 1903 kunde till efterrättelse utfärdas.

Förhandlingarna angående de olika, under dessa förarbeten framkomna förslag hade varit ganska lifliga och meningarna bland fackmännen hade varit rätt skiljaktiga äfven beträffande vissa delar af det definitiva förslag, som förelades 1903 års Riksdag. Men alla invändningar, om än så berättigade, tystnade, alla meningsolikheter, om än så betydande, föllo inför den allmänna tillfredsställelse och känsla af trygghet, som den slutliga af Riksdagen antagna försäkringslagen medförde.

Under den tid, som sedan dess förflutit, har de svenska försäkringsbolagens uppmärksamhet i främsta rummet varit riktad på det ingalunda lätta värfvet att noggrant inrätta sig efter alla de stadganden, som i lagen upptagas, och att uppställa och formulera de grunder för ett hvart bolags försäkringsrörelse, hvarpå jämlikt lagen vederbörlig fasställelse erfordras.

Därunder hafva hos fackmän uppstått betänkligheter mot än den ena än den andra af lagens föreskrifter. Men då en nyss antagen lag icke utan tvingande skäl bör ändras, synas eventuella önskningar i berörda hänseenden hafva bordlagts i afvaktan på, att en längre tids arbete under den nya lagen skall kunna samla och gifva bestämdare form åt önskemålen.

Emellertid har, genom en kunglig stadfästelse af en lifförsäkringsanstalts grunder, en fråga uppkommit, hvilken dels berör försäkringslagens centralaste del, dels är af sådan natur, att ett uppskof med dess afgörande kan medföra vissa faror för det svenska lifförsäkringsväsendets lugna och solida utveckling.

Den lifförsäkringsafgift eller premie, som af en anstalt upptages, för att en viss summa skall vid den försäkrades död*) utbetalas, erlägges merendels i årligen förfallande, lika stora belopp. Då risken för anstalten att för en viss försäkring få utbetala försäkringssumman stiger med den försäkrades stigande ålder, måste den ständigt lika stora premien blifva en slags medelpremie, till en början större, men längre fram mindre än själfva årsrisken.

Af årspremien åtgår en del att täcka bolagets omkostnader, en annan del att täcka årsrisken för försäkringen, d. v. s. dödsfallsutbetalningar under året, medan återstoden reserveras för kommande behof. Det sålunda uppkommande, år efter år stigande, reserverade beloppet kallas *premiereserv* för den ifrågavarande försäkringen, och summan af alla de enskilda försäkringarnas premiereserver utgör försäkringsanstaltens premiereserv.

På en solidt beräknad och afsatt prmiereserv, som är placerad i säkra valutor, hvilka på ett tillfredsställande sätt förvaras, beror i främsta rummet ett lifförsäkringsbolags trygghet. Den svenska försäkringslagen uppställer fullt betryggande bestämmelser beträffande valutornas beskaffenhet och förvaring, men att själfva beräkningsgrunderna icke äro tillräckligt skarpt uppdragna, därom vittnar den nyss antydda nådiga stadfästelsen.

För att tydliggöra innebörden af de grunder, som för ifrågavarande anstalt vunnit stadfästelse, är det nödvändigt att nämna några ord om beräkningen af premiereserven.

För att lämna medel till täckandet af en lifförsäkringsanstalts omkostnader, innefattar hvarje af de premier, som återfinnas i ett lifförsäkringsprospekt och hvilka kallas *bruttopremier*, ett s. k. kostnads- eller

*) För enkelhetens skull betraktas här endast s. k. vanlig lifförsäkring med lifstidspremie.

bruttotillägg. Resten af premien kallas nettopremie och är afsedd att, med tillämpning af antagen dödlighetstabell och räntefot, jämt motsvara risken.

Nu stadgas i försäkringslagens 121 §, att premiereserven för lifförsäkringar skall »minst uppgå till skillnaden mellan kapitalvärdet af bolagets förbindelser på grund af löpande lifförsäkringar och kapitalvärdet af de nettopremier, som lifförsäkringstagarne må hafva att ytterligare erlägga». Härigenom är, enligt allmän uppfattning bland mest kompetenta fackmän samt enligt uttalande af kommentatorn till den bästa hittills utgifna lageditionen, fastslaget, att det är den s. k. *nettopremiemetoden*, som skall komma till användning vid beräkning af premiereserven.

Denna metod innebär, för att använda ett ofta, om än oegentligt formuleradt uttryck, att vid sådan beräkning ingen hänsyn får tagas till anstaltens omkostnader. Då de kostnader, som en lifförsäkringsanstalt måste vidkännas för anskaffandet af försäkringar äro ganska betydande, ligger det nära till hands, att en yngre och kapitalsvagare försäkringsanstalt önskar icke på en gång, utan efter hand, under loppet af några år afskrifva dessa kostnader. Metoder finnas, enligt hvilka hänsyn därtill direkt tages vid beräkningen af premiereserven, hvilken därigenom till en början blir mindre, men småningom efter vissa grunder stiger till det normala. Dylika metoder hafva hos oss, efter namnet på uppfinaren af den förnämsta metoden, kallats zillmering. I full öfverensstämmelse med det, som utan tvifvel varit lagstiftarens afsikt, innebär den svenska försäkringslagens anda och mening, att zillmering icke må användas för beräkning af premiereserven. Detta framgår äfven af den omständigheten, att lagstiftaren behjärtat ofvannämnda svårighet för unga bolag och i lagens 48 och 99 §§ medgifvit, att »kostnad, som under loppet af ett räkenskapsår användts till anskaffande af nya lifförsäkringar, må i balansräkning uppföras såsom tillgång, dock icke till högre belopp än en och en half procent af summan af de under året anskaffade — — — — lifförsäkringar». Men lagen fogar därtill vissa villkor, nämligen dels att dylik anskaffningskostnad skall »afskrifvas med minst en femtedel för hvarje år», dels att, så länge dylik afskrifning ej fullständigt gjorts, ej må till utdelning användas mera än fem procent å aktiekapitalet.

Att sålunda en dylik post kan få upptagas såsom tillgång betyder ingenting annat än att lagen, för att i vissa fall underlätta boksluts uppgörande, medgifver en form af hvad som i vårt land, om ock oriktigt, kallats zillmering. Men själfva detta alldeles bestämda medgifvande synes

gifva vid handen den begränsning, som lagen stadgar för anskaffningskostnadernas successiva amortering.

Den 28 oktober 1904 har Kungl. Maj:t för svenska lifförsäkringsanstalten Oden stadfäst här i utdrag bifogade grunder för anstaltens beräkningar.

Af grunderna framgår, att anstaltens nettopremier under de första fem försäkringsåren äro väsentligt lägre än änder de följande åren. Då emellertid bruttopremierna äro lika under hela försäkringstiden, uppstår under de första fem åren ett öfverskott af »6,72 pr mille af försäkringssumman», afsedt att »*täcka anskaffningskostnaden*», enligt uppgift af Odens aktuarie, beräknadt »till ett belopp af 30 kr. för 1,000».

Att de nettopremier, som Oden sålunda framställer, verkligen äro ett slags nettopremier, låter sig icke bestridas, och försäkringsinspektionen och Kungl. Maj:t äro tydligen af denna åsikt, stödjande sig sannolikt på den omständigheten, att i den svenska försäkringslagen icke finnes den definition på nettopremie, som tydligen hade bort supplera stadgandet i 121 § om beräkningen af premiereserven.

Om man emellertid jämlikt sagda paragraf beräknar Odens premiereserv, finner man, hvilket för lifförsäkringsmatematikern är en tydlig sak, att Odens premieberäkningsmetod verkar med afseende på premiereserven såsom en högst betydande och högst betänklig zillmering. Medan lagen medgifver upptagandet såsom tillgång af anskaffningskostnader på 1½ procent af försäkringssumman, verkar Odens metod som en fördubbling af denna procent. Medan lagen föreskrifver högst fem års amortering för anskaffningskostnaderna, fördelar Oden anskaffningskostnaderna på hela premiebetalningstiden. Och detta utan att lagen förebygger det. Ja, intet hinder skulle enligt lagen förefinnas för Oden att, jämte sin egen mera dolda 3-procent-zillmering, tillgripa den lagtillåtna, öppna 1½ procents zillmeringen.

Lyckligtvis är Oden en lifförsäkringsanstalt, som ledes af hederliga och sakkunniga män, och lyckligtvis har Oden, utöfver premiereserven, andra fonder, som åtminstone bidraga till anstaltens soliditet. Men om icke dessa garantier funnos, skulle det af anstalten använda systemet kunna leda till de allra betänkligaste följder.

Ett par exempel skall klargöra betydelsen af Odens system.

Vid sammanträde med svenska aktuarieföreningen den 20 och 23 sistlidne december meddelade fil. lic. H. Lundgren några af honom uträknade sammanställningar mellan premiereserven under olika försäkringsår för en vid inträdet 30-årig försäkringstagare under förutsättning, att

A. vanlig beräkningsmetod följdes

B. Odens » »

Premiereserven

för en vid inträdet 30-årig försäkringstagare.

1,000 kronors vanlig lifförsäkring med lifstidspremie.

Försäkrings-år	Premiereserven vid slutet af försäkringsåret		Skillnad (= för liten premiereserv enligt Odens metod)
	Vanlig beräkningsmetod	Odens beräkningsmetod	
1	9,76	4,36	5,40
2	20,02	9,00	11,02
3	30,63	13,75	16,88
4	41,51	18,52	22,99
5	52,84	23,48	29,36
6	64,50	35,50	29,00
7	76,38	47,75	28,63
8	88,38	60,12	28,26
9	100,81	72,94	27,87
10	113,49	86,01	27,48
15	180,30	154,90	25,40
20	254,50	231,40	23,10
25	336,38	315,83	20,55
30	423,54	405,70	17,84
35	514,20	499,14	15,06
40	605,23	593,07	12,16
45	690,26	680,66	9,60
50	763,73	756,43	7,30

Dessa siffror tala ett alldeles tydligt språk beträffande den mindre soliditeten hos det af Oden använda beräkningssättet.

Med tillämpning af denna jemförelse på en större grupp försäkringar, ett helt lifförsäkringsbolag, har licentiaten Lundgren funnit nedan upptagna sammanställningar, under antagande att i en lifförsäkringsanstalt årligen inträda 30-åriga lifförsäkringstagare med försäkringar af samma art, som nyss nämndes, för en million kronor om året.

Totala premiereserven *för hela bolaget vid slutet af hvarje försäkringsår.*

Försäkrings-år	Vanlig beräkningsmetod	Odens beräkningsmetod	Skillnad (= för liten premiereserv enligt Odens metod)
1	12,850	7,540	5,310
2	35,730	19,100	16,630
3	69,060	35,890	33,170
4	113,160	57,460	55,700
5	168,380	83,920	84,460
6	235,120	122,250	122,870
7	313,650	172,740	140,910
8	404,150	235,560	168,590
9	506,890	311,010	195,880
10	622,220	399,430	222,790

Efter fem år vore alltså med Odens metod anstaltens hela premiereserv icke fullt hälften så stor, som om den vanliga beräkningsgrunden hade användts och ännu efter 10 år endast 64 procent däraf.

Fil. doktor N. Ekholm har verkställt och i försäkringsmannaföreningen framvisat en approximativ beräkning af den skillnad, som skulle uppstå i premiereserven för Svenska Lifförsäkringsbolaget, ifall detta bolag, i stället för sin nu använda beräkningsmetod, tillämpade Odens metod. Han fann, att sagda bolag i så fall skulle kunna minska

sin fond med 2—2½ millioner kronor. Då nu bruttopremierna i de bägge bolagen äro hvarandra tämligen lika, kom doktor Ekholm till följande slutsats: Antingen är fonden (premiereserven) enligt nettopremiemetoden för stor eller enligt Odens metod för liten för den nödiga soliditeten. Någon annan möjlighet finnes icke.

Följande exempel torde måhända ytterligare förtydliga det äfventyrliga i den åt Oden sanktionerade metoden.

En sedan flera år existerande lifförsäkringsanstalt antages ha i sitt prospekt en tariff för vanlig lifstidsförsäkring med lifstidspremier, beräknade på vanligt sätt under förutsättning af hela tiden konstanta nettopremier och konstant bruttotillägg. Anstalten har hittills afsatt full reserv enligt vanliga grunder. Efter lagens tillkomst anmäler anstalten emellertid, att den under de 5 första åren uppbär en lägre nettopremie än den ursprungligen beräknade och under de återstående åren en däremot svarande högre, samt att belastningen under de 5 första åren beräknats högre och under den återstående tiden lägre, efter sådan grund att bruttopremien blir konstant och lika stor som tillförene beräknats. Däraf blir en följd, att anstalten hädanefter afsätter en mindre reserv än hittills, detta dock beroende allenast af en fiktion beträffande nettopremiernas och belastningens respektive värden.

Med de exempel, som här anförts, torde klarligen vara ådagalagdt, att skillnaden i soliditet är högst betydande mellan två i öfrigt lika bolag, af hvilka det ena tillämpar Odens metod för premiereservens beräkning, det andra tillämpar den vanliga metoden. Denna skillnad kan bli ödesdiger, ifall den mindre solida beräkningsmetoden tillämpas af ett bolag, där ledningen är mindre god, mindre samvetsgrann och hederlig än i Oden.

Den djupa indignation, som inom fackkretsar uppstått med anledning af meranämnda stadfästelse, har icke vändt sig mot Oden utan mot den använda metoden.

Dennas teoretiska berättigande under bestämda villkor har visserligen fått sitt erkännande från ett och annat håll. Men de praktiska konsekvenserna af metodens tillämpning, den hotande insolvensen, godtyckligheten, farorna för ett högst skadligt uppdrifvande af anskaffningskostnaden, af hvilkas höjd ett bolag enligt Odens metod är tämligen

oberoende, allt detta och mycket mera har gjort den opartiska svenska försäkringsvärlden så godt som enhällig i sitt fördömande.

Det har sagts, att, då lagen intet innehåller om huru nettopremierna skola beräknas, och då Odens premier dock äro en slags nettopremier, Kungl. Maj:t icke haft fog att vägra fastställelse. Däremot har framhållits, att Kungl. Maj:t jämlikt försäkringslagens 2 § har att pröfva hvarje försäkringsanstalts grunder för dess försäkringsrörelse och därvid efterse, »om och i hvad mån särskilda bestämmelser därutöfver må, med hänsyn till vidden och beskaffenheten af bolagets rörelse, erfordras».

Vidare har framhållits, att stadfästelsen af Odens grunder icke innebär något medgifvande, att anstalten i all framtid kan tillämpa dessa grunder, ty finner försäkringsinspektionen dessa »stadfästa grunder icke längre vara betryggande», så kan inspektionen, jämlikt försäkringslagens 136 § anmäla därom hos Konungen, »som, där så pröfvas erforderligt, förelägger bolaget att inom viss tid vidtaga åtgärder för rättelses vinnande».

Härmed må emellertid vara hur som helst, allmänna meningen inom kompetenta och opartiska fackkretsar är, att lagen i hög grad tarfvar en snar förändring, så att dels nu rådande ovisshetstillstånd å här afsedt område upphör, dels stadfästelse å osolida beräkningsgrunder förebygges.

Då vi undertecknade i allo dela dessa åsikter, tillåta vi oss härmed vördsamt hemställa,

att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbeta samt förelägga nästsammanträdande Riksdag sådan ändring i Lag om försäkringsrörelse den 24 juli 1903, att lagens stadganden rörande premiereservens beräkning dels vinner nödig klarhet och bestämdhet, dels så affattas, att tillämpningen af mindre solida beräkningsmetoder förebygges.

Stockholm den 23 januari 1905.

Sven Palme. *Curt Wallis.*

Bilaga.

Kungl. Maj:ts nådiga resolution i anledning af en till Kungl. Maj:t ingifven skrift, däruti direktionen för Svenska Lifförsäkringsanstalten Oden i underdånighet anhållit om nådig stadfästelse å af anstaltens generalförsamling den 2 sistlidne maj antagna bestämmelser om grunder för lifförsäkringsverksamheten;

öfver hvilken underdåniga ansökning kungl. försäkringsinspektionen afgifvit infordradt underdånigt utlåtande; gifven Stockholms slott den 28 oktober 1904.

Kungl. Maj:t har i nåder låtit detta ärende Sig föredragas, och finner Kungl. Maj:t, som denna dag fastställt bolagsordning för Svenska Lifförsäkringsanstalten Oden, godt fastställa följande

»Grunder för Svenska Lifförsäkringsanstalten Odens försäkringsverksamhet.

Grunderna för beräkning af försäkringspremier och premiereserv.

1. Vid beräkning af försäkringspremier och premiereserv använder bolaget en räntefot af $3^1/_2$ procent och svenska allmänna dödlighetstabellen åren 1881—1890 med den förändring däri, att alla kvarlefvande 89-åringar antagas dö under sitt 90:e år.

2. För hvarje försäkringsaftal beräknas *engångsnettopremien* A_x så, att den blir lika med kapitalvärdet pr mille af bolagets förbindelse på grund af aftalet, och *årsnettopremien,* för 1,000 kronor, P_x, för det 6:te och de därpå följande åren, enligt formeln

$$P_x = \frac{A_x D_x + 6{,}72\,(N_{x-1} - N_{x+4})}{N_{x-1} - N_{n-1}}$$

där n betecknar det år, med hvilket premiebetalningen upphör; under de 5 första försäkringsåren är nettopremien $= P_x - 6{,}72$.

3. Nettopremien höjes med ett förvaltnings- och säkerhetstillägg, som ej öfverstiger 20 % och ej understiger 5 %, och de 5 första försäkringsåren dessutom med 6,72 pr mille af försäkringssumman för att täcka anskaffningskostnaden. Den sålunda bildade *tariffpremien* är förfallen till betalning vid början af hvarje försäkringsår, men kan äfven betalas halfårs- eller kvartalsvis mot erläggande af ett tillägg, beräknadt på sätt öfverstyrelsen föreskrifver.

4. *Premiereservens beräkning.* För hvarje vid kalenderårets slut gällande försäkring beräknas tillgodohafvandet i premiereserven på grund af det antal år och månader försäkringen då varat; summan af dessa tillgodohafvanden tillsammans med summan af nettopremier, erlagda för tid fallande inom nästföljande kalenderår, upptages i årets bokslut såsom premiereserv.

Reglerna för återköp af försäkring, för påföljd af försummelse att erlägga premie samt för lämnande af förskott mot säkerhet i lifförsäkringsbref.

1. *Regler för återköp.* Försäkringstagare, som betalt minst 5 fulla årspremier och önskar upphöra med försäkringen samt därom hos bolaget gör anmälan senast inom ett år efter det den första oguldna premien bort erläggas, erhåller mot försäkringsbrefvets inlämnande, *antingen* kontant $^9/_{10}$ af sitt tillgodohafvande i premiereversen (återköpsvärdet), sådant det befinnes vid slutet af den tid, för hvilken premie blifvit erlagd, *eller ock* ett nytt försäkringsbref (fripolice) utan skyldighet att betala premier och lydande å det försäkringsbelopp, som motsvarar försäkringens *hela* tillgodohafvande i berörda premiereserv, betraktadt såsom engångsnettopremie.

2. Försummar försäkringstagare att erlägga premie inom en månad efter förfallodagen har försäkringen förfallit.

3. *Försäkring, som sålunda förfallit* till följd af bristande premiebetalning, kan inom ett år, efter det den första oguldna premien bort inbetalas, med likvid af ogulden premie jämte högst 6 % ränta därå, återupplifvas, om försäkringstagaren jämte ansökan därom till bolaget insänder nytt läkarebetyg, och styrelsen vid pröfning däraf finner skäl vara att till ansökningen lämna bifall.

4. *Förskott* mot säkerhet i försäkringsbref beviljar bolaget, dock ej till högre belopp än försäkringsbrefvets återköpsvärde.

Grunderna för beräkning och fördelning af den vinst, som må tillkomma försäkringstagarna.

Berättigad till vinst är hvarje delegare i bolaget, hvars försäkring varit i gällande kraft minst 5 år och fortfarande gäller, då vinsten förfaller till betalning; dock att vinst ej tillkommer försäkringstagare vare sig vid kapitalförsäkring, eller vid donationsförsäkring, eller vid lifränteförsäkring, eller vid så kallade korttidsförsäkringar, eller vid försäkringar med stigande premie, eller å så kallade fripolicer.

Aktuarien uträknar årligen den vinstsumma, som under nästföljande år skulle utgå till de vinstberättigade under förutsättning, att vinstfördelningen fortfarande sker efter samma grunder, som under närmast föregående år följts. Denna beräkning jämte förslag till ändring i berörda grunder, därest han anser sådan erforderlig, öfverlämnar han till styrelsen, som med ledning af berörda uträkning och den vinst, bolaget under de gångna åren lämnat, uppgör förslag till den vinstsumma, som bör till de vinstberättigade utdelas, hvarefter förslaget, på sätt bolagsordningen bestämmer, pröfvas af öfverstyrelsen och bolagsstämman.

Vinsten fördelas mellan de vinstberättigade i förhållande till hvars och ens normalpremie, d. v. s. den helårspremie, som den försäkrade haft att betala, om premien skolat erläggas under hela försäkringstiden. Öfverstiger den till fördelning bestämda vinstsumman 10 procent af de vinstberättigades sammanlagda normalpremie, fördelas öfverskottet i förhållande till hvarje vinstberättigads tillgodohafvande i premiereserven, sådan den befanns fem år före den dag, då vinsten är till betalning förfallen.

Den å hvarje försäkring belöpande vinst förfaller till betalning på årsdagen af försäkringens tecknande.

Huruvida bolaget må drifva försäkringsrörelse i utlandet.

Bolaget, som för närvarande drifver försäkring allenast i Sverige, skall, därest rörelsen utsträckes till utlandet, dessförinnan hos Konungen

göra anmälan om hvilka beräkningsgrunder och försäkringsvillkor skola vid den utländska rörelsen tillämpas.» Hvilket vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

OSCAR.

Hjalmar Westring.

Stockholm, Nya Tryckeri-Aktiebolaget, 1905.